

En minnelund for 22. juli

Henning Sunde

Hanne Tyrmi

Rainer Stange

Terrorangrepet

For mange er 22. juli en dag da tiden stanset. En del av vårt samfunn og vår kultur ble angrepet. Liv gikk tapt.

Tiden som stanset

Vi søker ikke et minneste som glatter over det som er skjedd.

Det er hardt og brutalt, og du skal kjenne det på kroppen.

Du skal føle at tiden stoppet opp den dagen.

Tidlig skisse av tiden som stanset

foto: Hanne Tyrm

Tilnærming

Forslaget består av tre hovedtemaer:

1) **Selve terrorangrepet** – det mørke, det harde, det vi aldri skal glemme.

2) **Håpet og fremtiden** – det lyse og det skjøre, det vi jobber for, som samfunn.

3) **Omsorg, fellesskap og det å minnes.** Det å minnes alene, det å minnes sammen og det å minnes som en nasjon.

I sum søker forslaget en balanse mellom det vi har mistet og det vi fortsatt tror på. Vi søker en enkel historiefortelling, men først og fremst en følelse, noe som må oppleves på stedet, av det skjøre - det vi aldri må ta for gitt, og som krever evig pleie.

Filmklipp om ideen:
(6 min)

<https://tinyurl.com/yc7fn72b>

Minnelunden

Minnelunden består av et varmt grusdekke som rammes inn av grupper med levende trær og blomster. I midten dannes en lysning. Her står 24 skulpturer av avkappede trær i bronse.

Skulpturene

I en lysning i Minnelunden står 24 bronseskulpturer, formet som avkappede trær.

Monumentalt og nært

Skulpturene har ulike størrelser, fra de små og skjøre, til de som er høye og tykke. De største er over 7 meter høye som gjør at de er tydelig til stede i byrommet.

Du kan gå inn blant trærne, holde rundt stammene, sitte på dem som ligger nede, og være til stede i Minnelunden.

Føle deg liten inni noe større.

Modellbilde fra Minnelunden, blant skulpturene

Bronse

- et varig materiale

Bronse har vært smeltet, formet og støpt i tusener av år. Det er et evigvarende materiale, og fortsatt kan vi beundre bronseskulpturer fra antikken.

Metallet er en legering av kobber og ulike andre metaller, for det meste sink. Legeringen gjør metallet mykt, som gjør det lettere å smelte og forme. Det er i utgangspunktet skinnende blankt, men overflaten blir ofte patinert i ulike farger gjennom oksidering. Over tid vil bronzen også oksidere mot grønt ved naturlig påvirkning fra omgivelsene. Ved berøring vil fargen slites ned, slik at metallet kommer fram.

Skulpturene skal patineres med ulike fargetoner. De varierer i høyde, omkrets og utforming.

Høyden på skulpturene varierer fra 1 meter til over 7 meter. Omkretsen varierer fra 40 cm til 110 cm. De fleste skulpturene er lukket, mens noen få har en åpen spalte, slik at vi kan skimte innsiden.

Overflaten vil få en struktur som kan minne om barken på trær.

Farger

- en annen type mørkt

Skulpturene blir mørke, men det blir en annen type mørkt. Litt som skygger mellom trærne i skogen, der fargespillet endres gjennom skiftende lys- og værforhold.

Grunntonen er matt svart, men der det kommer fram streif av andre farger som grønt, oker, lilla, rosa og grått.

Opplevelsen av fargene påvirkes av dag og natt, sollys og skyer, varme og frost, regn og snø. Kveldsmørket vil gi andre fargeopplevelser enn dagslyset.

Fargeprover fra støperiet Noack i Berlin

Modellering og støping

Produksjonen av bronse-skulpturene er håndverk fra start til slutt.

Produksjonen skjer i tre faser:

- I **modellfasen** modellerer kunstneren hver skulptur i bly, først i en målestokk 1:10 og deretter i 1:3 med en kjerne av tre. Blymodellene 3D-skannes og CNC-freses ut i full størrelse i enten styrofoam eller polyetylen.

Navnestubben modelleres i full størrelse. Bokstavene modelleres.

- I **støpefasen** lages gips- eller silikonformer av modellene. Hver av modellene deles opp i mindre støpeformer som fylles med flytende bronse. De høyeste skulpturene blir forsterket innvendig med stålrammer. Disse blir ikke synlige. Delene sveises sammen og overflatene pusses og siseleres.

I **patineringsfasen** blir hver av skulpturene patinert med ulike fargetoner gjennom oksydering og varme. Til slutt monteres stålplater til bunnen av hver av skulpturene, for innfesting til betongen under jordlaget i Minnelunden.

Filmklipp fra støperiet
(3 min)

<https://tinyurl.com/49cm48v4>

Støpeprosess fra Noack i Berlin

Det grønne

Trekronene danner en "løvsal" som gir sikt inn i lunden under bladene. Lysningen rammes også inn av et dekke av blomster og lavere busker. Dette gjør lunden intim, frodig og levende også for trærne vokser seg store.

Plantepalett

Trelundene består av rogn, asal, villapal, villmoreller og hagtorn. Under trærne vokser blåveis, villroser og eføy.

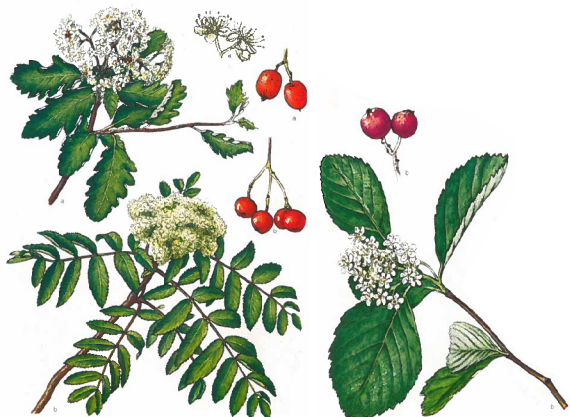
Asal blomsterknopp

Rogn i blomstring

Villapal i blomstring

Illustrasjon fra *Norges planter* av Knut Fægri

Villmorell i blomstring

Blåveis

Villrose

Eføy - vintergrønn

Plantegeografi

Forslaget innebærer å hente frø fra hele Norge og la disse vokse i en planteskole til de er klare for å plantes ut i minnelunden om 2-3 år.

Filmklipp om plantene (3 min)

<https://tinyurl.com/3k4n54xm>

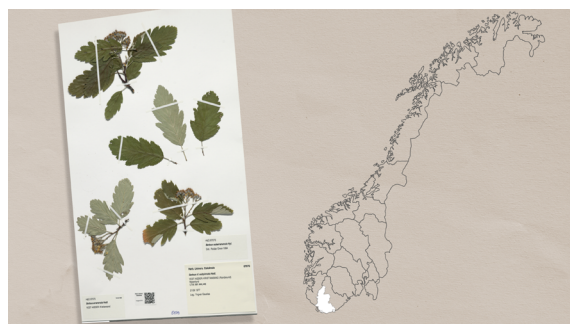
Når trærne plantes ut vil de være rundt 2 meter høye. Om ti til tolv år er de ca 5-8 meter høye.

Fra Rognslekta, Sølvasalslekta og Småasalslekta henter vi:

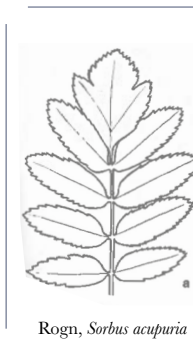
- Sølvasal
- Norsk asal
- Bergasal
- Rognasal
- Smalasal
- Fagerrogn
- Nordlandsasal
- Sogneasal
- Småasal
- Grenmarsasal
- Sørlandsasal
- Villapal
- Rogn

I tillegg benytter vi:

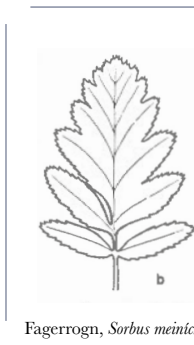
- Villmorell
- Hagtorn
- Nyperose
- Blåveis
- Eføy

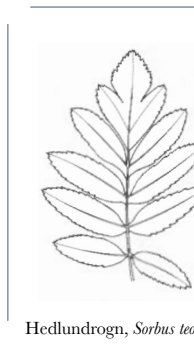
Smalasal, Sørlandsasal og Grenmarsasal

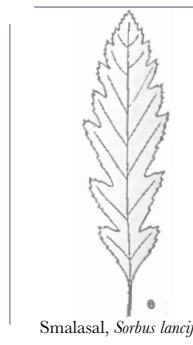
Rogn, *Sorbus acutipuria*

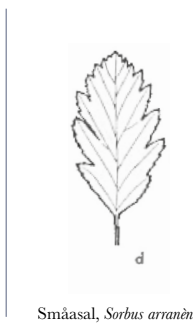
Fagerrogn, *Sorbus meinchii*

Hedlundrogn, *Sorbus teodörri*

Smalasal, *Sorbus lancifolia*

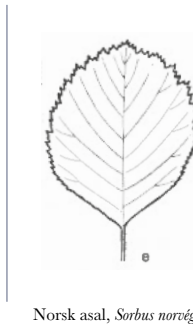
Småasal, *Sorbus arranensis*

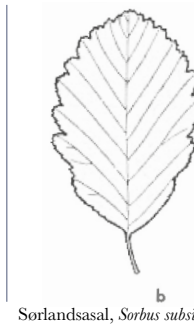
Rognasal, *Sorbus hybrida*

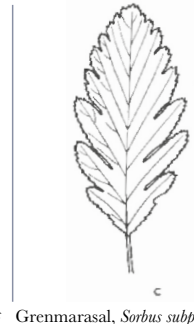
Nordlandsasal, *Sorbus neglecta*

Norsk asal, *Sorbus norvegica*

Sørlandsasal, *Sorbus subsimilis*

Grenmarsasal, *Sorbus subpinnata*

Sølvasal, *Sorbus rupicola*

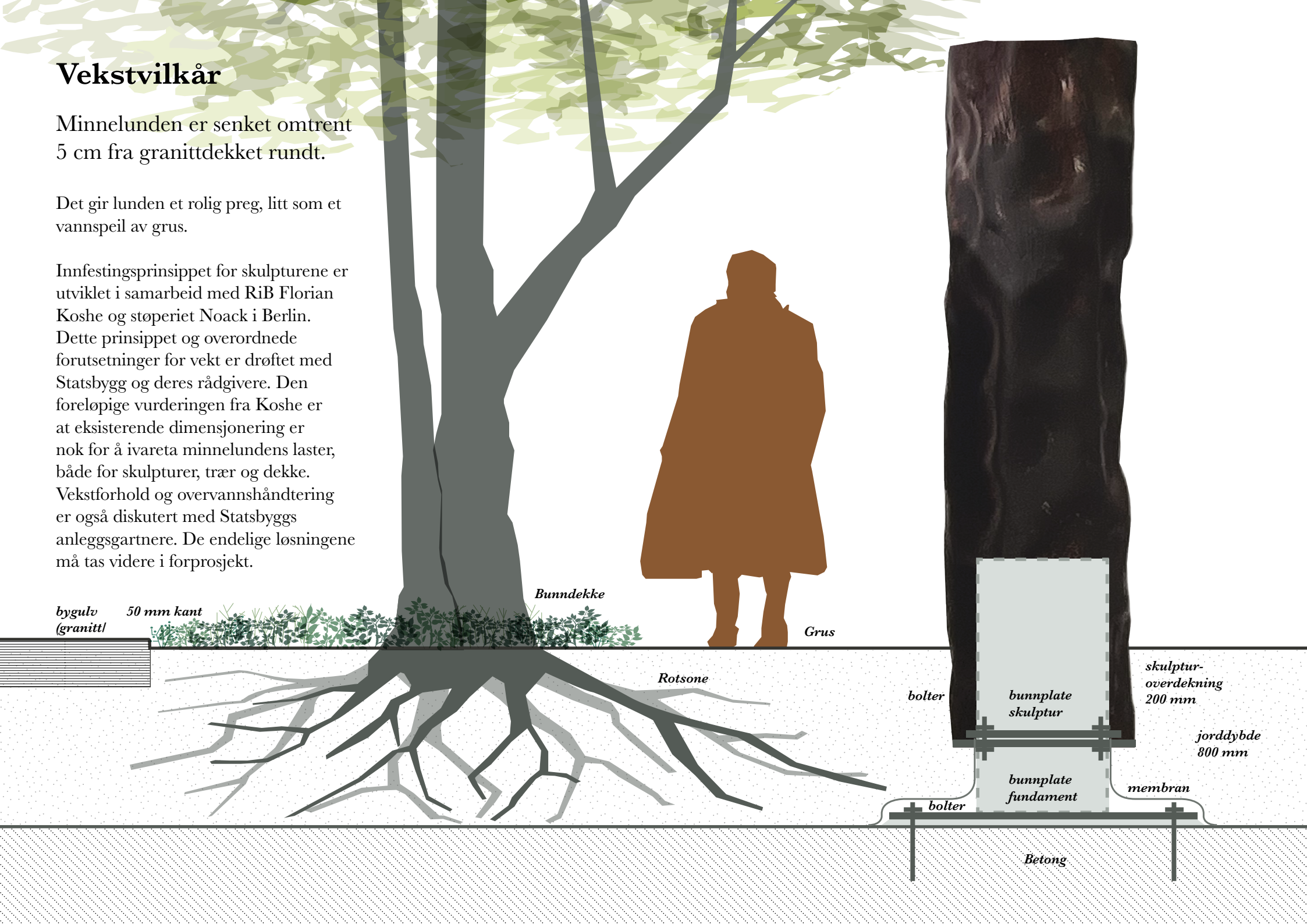
Illustrasjoner fra *Norsk - Svensk - Finsk Flora* av Johannes Lid

Vekstvilkår

Minnelunden er senket omtrent 5 cm fra granittdekket rundt.

Det gir lunden et rolig preg, litt som et vannspeil av grus.

Innfestingsprinsippet for skulpturene er utviklet i samarbeid med RiB Florian Koshe og støperiet Noack i Berlin. Dette prinsippet og overordnede forutsetninger for vekt er drøftet med Statsbygg og deres rådgivere. Den foreløpige vurderingen fra Koshe er at eksisterende dimensjonering er nok for å ivareta minnelundens laster, både for skulpturer, trær og dekke. Vekstforhold og overvannshåndtering er også diskutert med Statsbyggs anleggsgartnere. De endelige løsningene må tas videre i forprosjekt.

Geologi

Granittdekket foran Regjeringskvartalet som rammer inn minnelunden har et kvalitetsmessig, men kjølig preg.

Grusdekket inne i minnelunden er tenkt å ha en varmere tone og gi en annen følelse og lyd når man går på det.

Eksakt type grusmateriale vil avklares i forprosjektfasen, men en størrelse på 0-4 mm på grusen er sannsynlig. Dette gir en rullestolvennlig bruk.

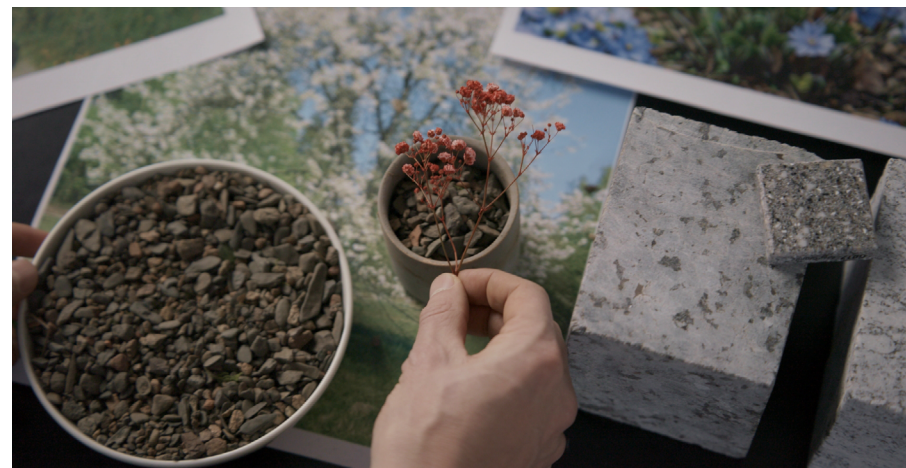
For å skjerme trær, blomster og busker, vil det i overgangen til grusen etableres enten bedkantbøyler eller mindre kantstein i fra samme steinuttak som grusen.

Fargetonen til grusen skal gi en varm følelse til lunden og må også sees i sammenheng med farge-nyansene til skulpturene.

Blondeskygge på grus

Materialpalett. Steinen til høyre i bildet er granitten i plassgulvet på Johan Nygaardsvolds plass

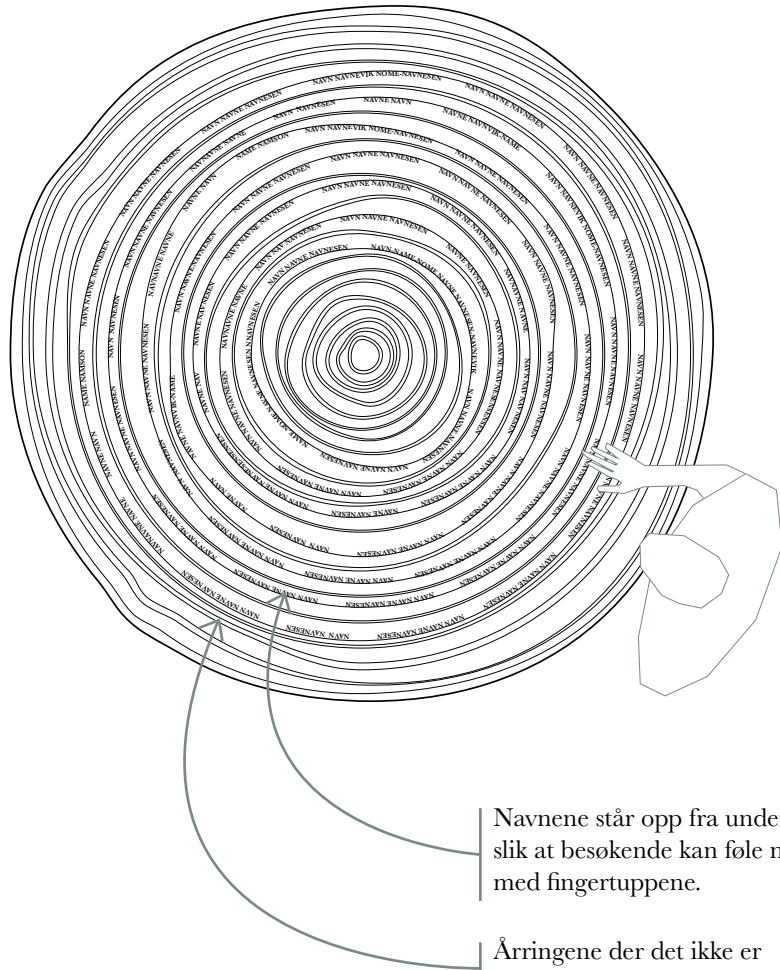
Det å minnes

Sentralt i minnelunden møter den besøkende en stor stubbe. Her står navnene på de drepte som årringer i treet. Minnelunden kan romme større seremonier, men får også en intimitet og nærhet ved mindre og mer personlige besøk.

Navnestubben

Navnene til ofrene plasseres som årringer på stubben. Ved berøring vil fargen slites ned, slik at det skinnende metallet kommer fram.

Navnene står opp fra underlaget, slik at besøkende kan føle navnene med fingertuppene.

Årringene der det ikke er bokstaver, skal ha samme høyde som navneringene.

Navnestubben med 77 navn. Stubben er egentlig tenkt noe lavere enn det bildene viser, slik at rullestolbrukere kan se og ta på navnene.

en skoleklasse på besøk i Minnelunden

seremoni ved minnestedet

Årstidene

Minnelunden vil endre seg med årstidene, der hver sesong har sin stemning.

snitt 1:50, minnelunden om ca 10 år

foto: R. Stange

foto: arstatabanken

foto: Kristian Nyvoll

foto: arstatabanken

årstidenes gang i rogn og asal

Belysning

Om vinteren lysen lunden opp av én sterk lyskilde. Lyskilden er plassert høyt oppe og lyser på skrå nedover. Det gjør at når man står utenfor lunden, vil skyggene komme mot deg og både skulpturene og trærne står fram som mørke silhuetter.

Når vi går *inn* i lunden og snur oss rundt, skjer det noe.

Lyset gir oss en annen opplevelse.

Skulpturenes overflate får et spill av lys og skygge, og fargene kommer fram. Trærne framstår levende med sin bark og mose og grener, der knoppene etter hvert vil springe ut.

Dette gir opplevelsen av minnestedet en ekstra dimensjon, som handler om viktigheten av å sette lys på det mørke.

I tillegg gir lyset en varm og inviterende opplevelse av lunden i de kalde vinterdagene.

Filmklipp om opplevelsen gjennom året (4 min)

<https://tinyurl.com/256fhtw7>

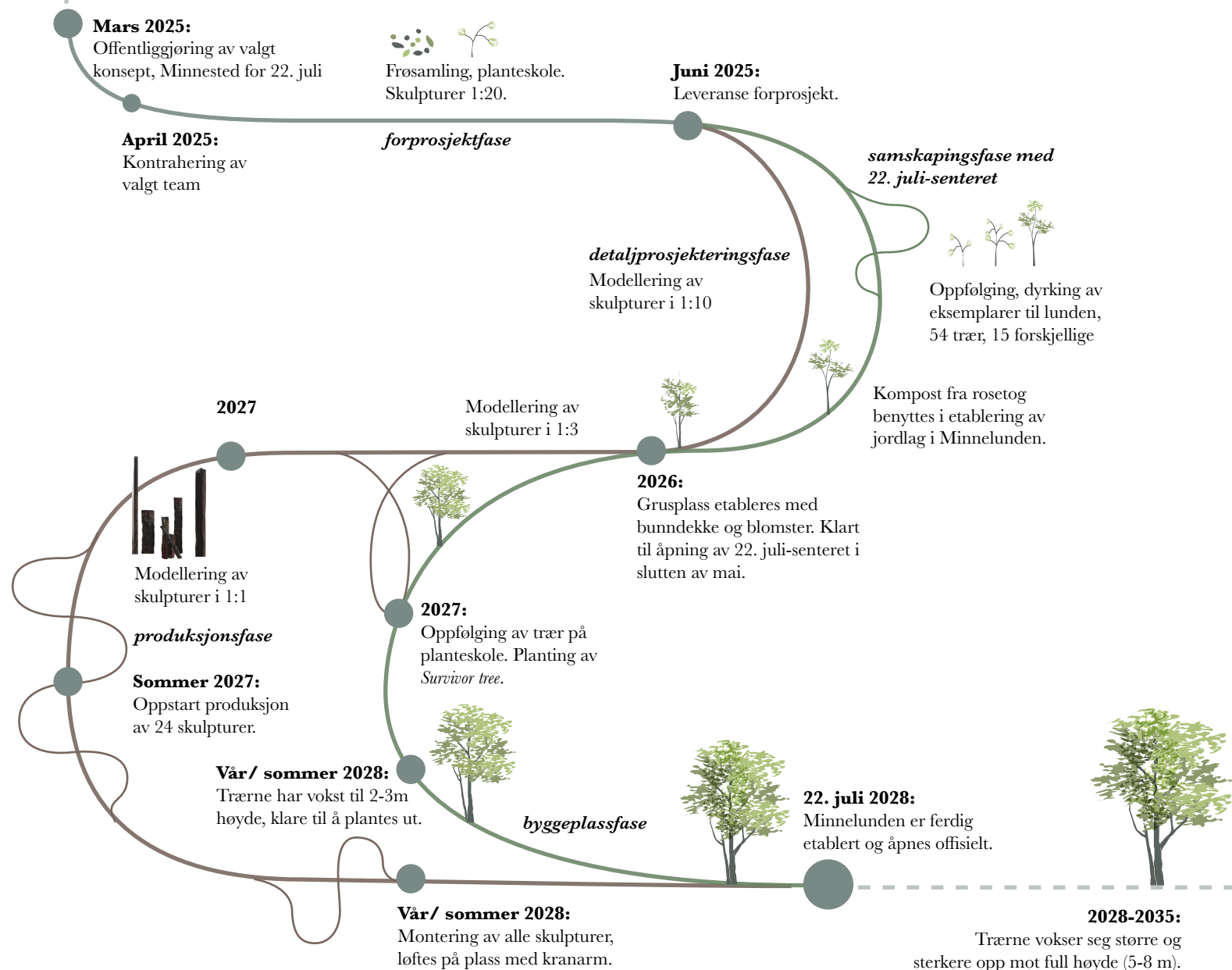
Gjennomføringsplan

Minnelunden kan stå ferdig i sin helhet til sommeren 2028.

Det er mulig å se for seg at grusdekket med blomster og busker (ev. inkl. fundamentering) blir ferdig til åpningen av 22. juli-senteret i mai 2026 og at planting av trær og monteringen av skulpturene kommer i etterkant. Både planting og monteringen kan også tenkes å bli en gradvis prosess og en opplevelse i seg selv. Dette er noe som kan undersøkes i forprosjektfasen om forslaget går videre og i dialog med 22. juli-senteret.

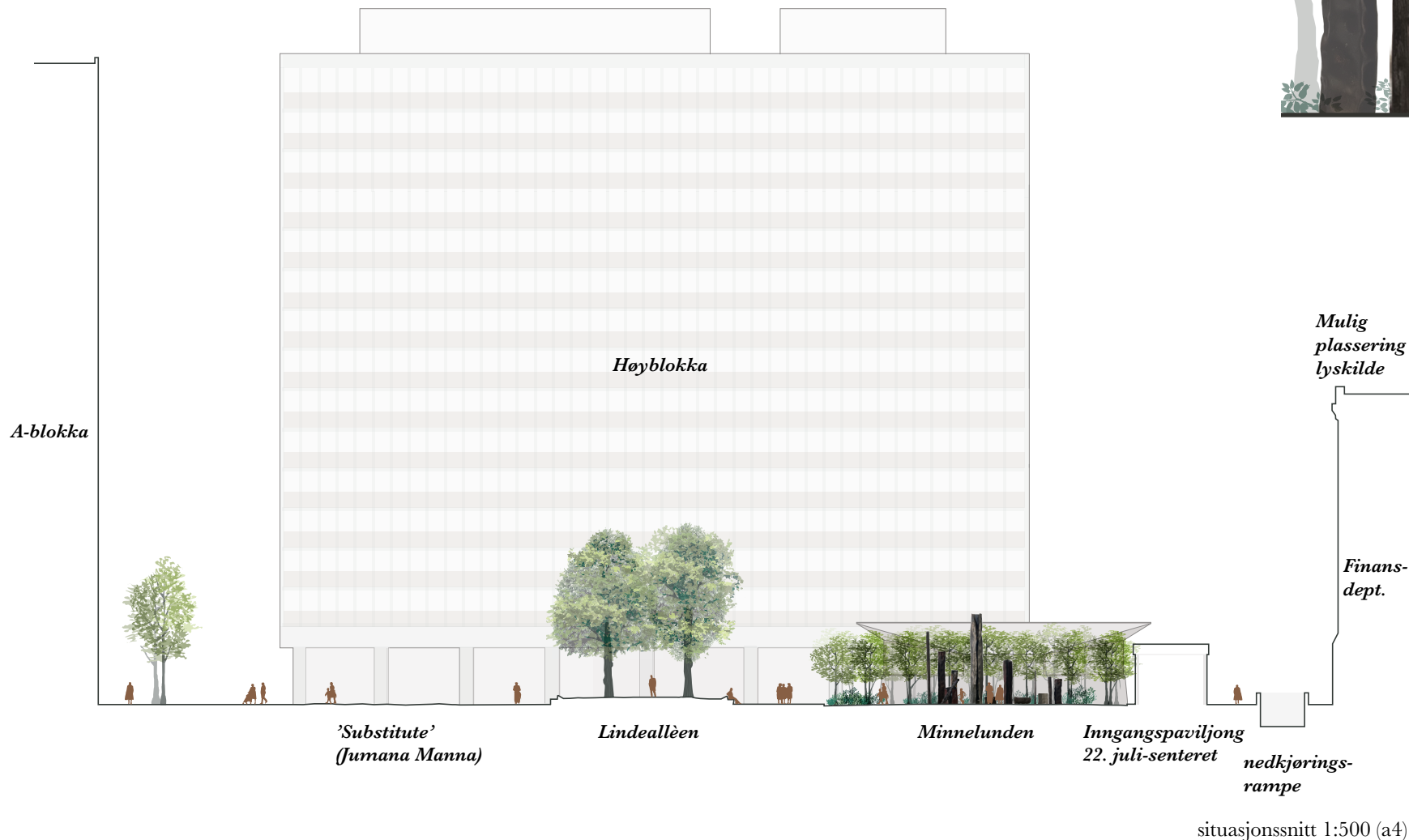
I så fall vil framdriften forløpe slik: Etter forprosjektet blir det et arbeid med to parallelle prosesser. Den ene er modellering og støping av skulpturene, der modelleringen skjer for hånd og tar ca to år for alle de 24 skulpturene. Deretter følger omtrent ett år med støping og oppfølging på støperiet. Det andre prosessen er anleggelse av lunden med dekke og vegetasjon, samt at trærne vokser i planteskole før de kommer ut i minnelunden.

”The Survivor Tree” fra 9/11 New York kan bli en integrert del av lunden og kan plantes på et egnet tidspunkt.

Et sted å være

Byrommet er omgitt av høye og store volumer (A-blokka, H-blokka og Finansdepartementet). Minnelunden gir en annen og mer menneskelig skala til området.

trærne og skulpturene gir en annen, mer intim skala til byrommet

Lunden i byen

Mellom høye nabobygg blir lunden et mer intimt rom i bylandskapet.

Høyden og dimensjonene danner en sammenheng med Vestre paviljong og inngangspaviljongen til 22. juli-senteret, samtidig som de underordner seg den historiske Lindealleen mot nord.

Situasjonen

Minnelunden gir det nye Regjeringskvartalet et grønt oppholdssted til minne og refleksjon over 22. juli.

I den overordnede situasjonen er forslaget tenkt i samspill både med den nye regjeringsparken og ha en tematisk kobling til de andre kunstverkene i området; *Substitute* på bygulvet av Jumana Manna, *AAkhA* i pyramidehallen (A-blokka) av Outi Pieski.

Utenfor selve plassen for minnesteedet foreslås det å ramme inn Minnelunden ved å tilbakeføre Lindealleen ut mot Akersgata, samt etablere en tydeligere trekke langs gatestrekket.